

In dit document geeft NAJK, namens de jonge boeren en tuinders, reactie op de internetconsultatie Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur. Voor NAJK zijn de volgende afwegingen van belang:

1. Dient het transitiefonds de initiatieven die wij als NAJK alleen of samen met anderen hebben aangedragen, zoals:
  - a. het [plan](#) van de Coalitie Toekomstbestendige Melkveehouderij;
  - b. de [Maatwerkplanpak](#), zoals hij nu wordt uitgewerkt door het agrobetriebsleven (NAJK, LTO, POV, NAV, NZO, BO Akkerbouw, Rabobank en Cumela) en de overheid (RVO, Unie van Waterschappen, RVO, LNV, NVWA);
  - c. het [jongerenmanifest](#) opgesteld samen met 14 jongerenraden van coöperaties uit de land- en tuinbouw;
  - d. ons eigen [verkiezingsmanifest](#).
2. Is het fonds goed afgebakend, zodat het geld vooral in de land- en tuinbouw wordt uitgegeven in plaats van aan TBO's?
3. Hoe sterk is innovatie in dit fonds verweven?
4. Kunnen uitgaves uit dit fonds de staatsteuntoets omzeilen?
5. Hoe flexibel zijn de in het regeerakkoord gestelde schotten in het transitiefonds met het oog op het geringe bedrag wat voor innovatie beschikbaar is?

Schotten zijn flexibel en dat is goed!

Op pagina 2 staat letterlijk de volgende zinsneden: *Daarvoor is een meer flexibele en opgave gestuurde inzet van budgetten wenselijk*. Met andere woorden, de gemaakte schotten in het regeerakkoord zijn niet heilig. NAJK zou graag willen dat dit nog extra benadrukt wordt zodat wanneer innovatieve oplossingen meer effect hebben dan opkopen en afwaarderen, het kabinet ook meer geld kan reserveren en uitgeven aan innovatie. NAJK is van mening dat innovatie veel meer kan doen dan uitkopen of afwaarderen op het gebied van reductie van stikstofemissie, reductie van broeikasgassen en het verbeteren van de waterkwaliteit. Derhalve is NAJK van mening dat het fonds hiervoor meer middelen beschikbaar moet stellen. Het flexibel maken van schotten moet innovatie de kans geven om als volwaardige oplossing gezien te worden door dit kabinet. NAJK heeft het gevoel dat innoveren in Den Haag niet meetelt. Dat is een doorn in ons oog.

Focus op staat van instandhouding in plaats van kritische depositiewaarde (KDW)

Op pagina 4 van de Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur staat dat in veel gebieden de KDW-waarde wordt overschreden en dat de stikstofdepositie verlaagd moet worden. Zoals NAJK ook al eerder heeft aangegeven, vind NAJK deze focus op KDW gevaarlijk voor het behalen van de doelstellingen. In sommige gebieden is het namelijk zelfs helemaal niet mogelijk om aan de kritische depositiewaarde te voldoen. Daarnaast is het oorspronkelijke doel de staat van instandhouding en niet de KDW. Stikstofverlaging (KDW-verlaging) kan een middel zijn, maar er kunnen ook andere maatregelen nodig zijn. Door KDW in de wet op te nemen, worden we gebonden aan het doel om de KDW te behalen en wordt de natuur er niet altijd door verbeterd. Daarom moet er bij stikstofreductie de volgende doelstelling geformuleerd staan in lijn met de motie 35 925 XIV: *In 2030 zal voor alle natuurlijke habitats en de populaties van de soort waarvoor het N2000-gebied is aangewezen*

de staat van instandhouding centraal gesteld worden in de gebiedsgerichte aanpak om hiermee de landelijke gunstige staat van instandhouding te bereiken. Maatregelen die dit bevorderen, zoals stikstofreducerende maatregelen, kunnen putten uit dit instellingsfonds.

Afwaarderen van grond is niet strategisch

In het transitiefonds wordt een groot deel van het budget gereserveerd voor het afwaarderen van grond. NAIK vindt zwaar inzetten op afwaardering van grond niet strategisch. Als eerste is die afwaardering belast en daarmee vangt de fiscus zijn investering voor een groot gedeelte weer terug. Als tweede is afwaardering voor de overheid een goedkope manier om gederfde inkomsten uit de toekomst af te kopen. Met inflatie wordt geen rekening gehouden. Als derde is het maar de vraag of afwaardering daadwerkelijk zoveel geld naar de boer toebrengt. Wanneer op wat voor kaart dan ook duidelijk wordt dat de overheid voor bepaalde gronden afwaardering als handelingswijze kiest, dan wordt die grond gelijk veel minder waard. NAIK voorziet eindeloze discussies tussen de makelaar van de overheid en die van de jonge boer of tuinder bij wie de afwaardering moet plaatsvinden, over de waardering van de gronden en het bedrijf. Ten slotte biedt afwaardering geen structurele verbetering van het verdienvermogen van de agrariër, enkel een korte termijn financiële injectie.

Sluit aan bij andere initiatieven

NAIK heeft, in samenwerking met andere partijen, al diverse plannen gemaakt die invulling geven aan de opgaves die ook met het transitiefonds moeten worden behaald. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het CTM-plan om stikstofuitstoot te verminderen en de maatwerkaanpak om de waterkwaliteit te verbeteren. Echter komen deze door de sector gedragen plannen, nergens voor in het transitiefonds. De plannen worden gedragen, hebben een positief resultaat opgeleverd bij de doorrekening en zijn positief voor de opgaves en het boerenereef. Het enige wat nodig is om dit tot uitvoering te komen is budget. Het transitiefonds kan dit budget leveren, maar dan moeten er wel haakjes gemaakt worden in dit fonds zodat deze plannen verder uitgerold kunnen worden. Daarom is NAIK van mening dat in de memorie van toelichting veel meer aandacht geschonken moet worden aan deze initiatieven waar de overheid al aan werkt met het agrobédrijfsleven. Daarnaast is NAIK van mening dat in de memorie van toelichting duidelijk moet staan dat de maatwerkaanpak een vervanger is voor velerlei maatregelen uit het 7e Actieprogramma en het opgestelde addendum.

Zonder hulp voor bedrijfsovernames geen perspectief

NAIK is blij om te lezen dat perspectief voor blijvers een onderdeel is in het transitiefonds. De blijvers zijn degene die invulling moeten gaan geven aan de opgaves, degene die bepalen hoe het agrarische landschap er de aankomende veertig jaar uitziet. Daarom is het goed dat er specifiek aandacht is voor de blijvers. Alleen zonder bedrijfsovername, is er geen blijver en is er ook geen perspectief voor de potentiële blijvers en kan er ook niet gewerkt worden aan de opgaves. Daarom bepleit NAIK dat bedrijfsovername een prominente plek moet krijgen in het transitiefonds. Benoem bedrijfsovername bij het doel van het fonds en zorg dat de bedrijfsovername ondersteuning krijgt. Bijvoorbeeld:

NAJK
Bemuurde Weerd O.Z. 12
3514 AN Utrecht

T 030-2769869
E info@najk.nl
W www.najk.nl

IBAN NL18RABO03945385 01
KvK 40483585

DBNAJK
@NAJKtweets

- Het oprichten van een landbouwpensioenfonds door de overheid die zekerheid biedt voor pensioenen voor boeren en tuinders die hun volledige bedrijf doorgeven aan volgende generatie. Dit pensioenfonds keert alleen uit wanneer een boer of tuinder zijn bedrijf overdraagt aan de volgende generatie zowel in de vorm van zoon of dochter als buitenfamiliaire opvolgers. Het fonds keert niet uit bij verkoop aan derden tegen marktwaarde. Dit pensioen moet voldoende zijn voor de overdrager om van te leven en een woning te kopen. Op deze manier vangt het collectief de kosten op voor zowel woning als pensioen die een overnemer moet betalen aan een overdrager. Dit maakt het overnemen van een agrarisch bedrijf een stuk makkelijker.
- Het instellen van een borgstellingsfonds voor verhoging van de rekening-courant waardoor een jonge boer of tuinder voor een periode van ten minste vijf jaar na bedrijfsovername, bij onvoorziene financiële tegenslagen, alsnog kan investeren en aflossen.
- Fiscale reserveringsvrijstellingen voor jonge boeren en tuinders voor een periode van ten minste vijf jaar na bedrijfsovername. Hierdoor kunnen deze jonge boeren en tuinders, wanneer de markt meezit, extra geld opzij zetten om een financiële buffer te creëren. Er moet ruimte blijven voor jonge boeren en tuinders om door te ontwikkelen, om mee te kunnen bewegen en te investeren naar een toekomstgerichte landbouw.
- Als laatste pleit NAJK voor een installatiesteun van minimaal € 100.000 per bedrijfsovername. Dit houdt in dat een jonge boer of tuinder € 100.000 onbelastbaar ontvangt.

Het transitiefonds haalt er andere onnodig zaken bij

Op pagina 12 van de memorie van toelichting staan een aantal Europese en internationaalrechtelijke verplichtingen van Nederland waar het transitiefonds op gebaseerd is. Hoewel eerder in het fonds genoemd was dat het fonds zich richt op de stikstof, water en klimaatopgave staan in het rijtje een heel aantal verplichtingen die niet gericht zijn op de drie opgaves. NAJK is van mening dat de financiering van het behalen van al deze verdragen niet thuishoort in dit transitiefonds. Dit zorgt ervoor dat het grootste gedeelte van dit transitiefonds niet naar de land- en tuinbouw gaat, maar naar de TBO's die dit vervolgens niet om kunnen zetten in verdienmodellen die bedrijvigheid in het landelijk gebied garandeert. De eerste twee verplichtingen kunnen blijven staan, maar de andere vier verplichtingen moeten uit dit fonds geschrapt worden om onwerkbaarheid van het fonds te voorkomen.

Staatsteunkader

NAJK is van mening dat de uitgaves van dit transitiefonds het staatsteunkader moet omzeilen. Hierover ziet NAJK niets in zowel de wet als de memorie van toelichting staan. Als het staatssteunkader niet omzeild kan worden, dan gaat dit fonds de boeren en tuinders onvoldoende helpen om aan de ene kant hun bedrijf te versterken middels dit fonds en aan de andere kant de duurzaamheidsdoelen op het gebied van water, klimaat en stikstof te behalen.

Conclusie

1. Dient het fonds de initiatieven die wij als NAJK alleen of samen met anderen hebben aangedragen, zoals:
  - a. het plan van de Coalitie Toekomstbestendige Melkveehouderij;
  - b. de Maatwerkaanpak, zoals hij nu wordt uitgewerkt door het agrobédrijfsleven (NAJK, LTO, POV, NAV, NZO, BO Akkerbouw, Rabobank en Cumela) en de overheid (RVO, Unie van Waterschappen, RVO, LNV, NVWA);
  - c. het jongerenmanifest opgesteld samen met 14 jongerenraden van coöperaties uit de land- en tuinbouw;
  - d. ons eigen verkiezingsmanifest.

Antwoord: Nee, de memorie van toelichting geeft totaal geen haakjes voor de financiering van deze plannen.

2. Is het fonds goed afgebakend, zodat het geld vooral in de land- en tuinbouw wordt uitgegeven in plaats van aan TBO's?

Antwoord: Nee, artikel 2 lid 2 sub c biedt dusdanig veel ruimte aan het financieren van maatregelen die het behalen een hele lijst aan verdragen kan realiseren. Het zijn enkel de TBO's die hiervan profiteren.

3. Hoe sterk is innovatie in dit fonds verweven?

Antwoord: Innovatie is heel slecht verweven in dit fonds. Er wordt enkel gerept over stalinnovaties en meer niet.

4. Kunnen uitgaves uit dit fonds de staatsteuntoets omzeilen?

Antwoord: Nee, uit de memorie van toelichting blijkt dat de staatsteuntoets niet omzeild kan worden door uitgaves uit het transitiefonds.

5. Hoe flexibel zijn de in het regeerakkoord gestelde schotten in het transitiefonds met het oog op het geringe bedrag wat voor innovatie beschikbaar is?

Antwoord: De schotten zijn zeer flexibel. Daar is NAJK blij mee.